

NKP DOM BYTOVÝ

ŠTEFÁNIKOVA UL. Č. 35, BRATISLAVA I., Č. ÚZPF 590/1

Prípravná dokumentácia - fotodokumentácia architektonicko-výtvarného tvaroslovia fasád a vyhodnotenie sond na zistenie farebnosti fasád

**Ing. Miroslav Matejka
2018**

1. prípravná dokumentácia.....	2
1.1. Základné údaje o NKP	2
1.2. Údaje o zadání, metóde, spracovaní a organizácii.....	3
1.3. Celkový opis pamiatky, pamiatkového objektu a jeho technického stavu	3
1.4. Fotodokumentácia tvaroslovných a výtvarných prvkov fasád.....	6
1.5 Inventarizačný zoznam sond a nálezových situácií	18
1.6. Analýza vývoja kultúrnej pamiatky	32
Prílohy:	32

1. PRÍPRAVNÁ DOKUMENTÁCIA

1.1. Základné údaje o NKP

Kraj	Bratislavský
Okres	Bratislava I
Mesto, obec	Bratislava I - Staré mesto
Ulica	Štefánikova
Číslo súpisné	891
Orientačné číslo	35
Číslo parcely	3482
Unifikovaný názov NKP	DOM BYTOVÝ
Bližšie určenie PO	schodiskový + chodbový, radový
Zaužívaný názov NKP	nájomný dom
Číslo ÚZPF	590/1
Doba vzniku	pred r. 1894
Prevládajúci sloh	novorenesancia
Vlastník objektu	Hlavné mesto SR Bratislava, Primaciálne nám. 1, P.O. Box 192, 814 99 Bratislava 1

1.2. Údaje o zadání, metodě, spracovaní a organizácii

Realizátor:

Ing. Miroslav Matejka

J. G. Tajovského 1198/6, 957 01 Bánovce nad Bebravou

Osvedčenie o osobitnej odbornej spôsobilosti vykonávať architektonicko-historický výskum č. 242.1, vydané Ministerstvom kultúry SR v Bratislave.

Objednávateľ:

Hlavné mesto SR Bratislava, Primaciálne nám. 1, P.O. Box 192, 814 99 Bratislava 1

Rozsah, charakter a cieľ prípravnej dokumentácie:

Predmetom výskumu bol pamiatkový objekt - dom bytový na Štefánikovej ul. č. 35 v Bratislave. Objekt je využívaný ako centrum voľného času. Účelom výskumu bolo v zmysle rozhodnutia KPÚ Bratislava č. KPU BA - 2017/22498 - /82607/HOR zistenie farebnosti fasád sondážnou metódou a fotograficky zdokumentovať hodnotné architektonické prvky fasád - t. j. rímsy, šambrány, parapetné výplne, portál a pod.

Predmet, zameranie a organizácia:

V zmysle predmetného rozhodnutia KPÚ bolo predmetom prípravnej dokumentácie zdokumentovanie tvaroslovných prvkov a zistenie farebnosti fasády. Východiskom bola podrobná obhliadka fasád budovy spojená so sondážou zameranou na zistenie farebnosti fasád.

Údaje o použitých podkladoch

Pre účely spracovania prípravnej dokumentácie bolo použité staršie zameranie spred poslednej obnovy v 80. rokoch 20. stor. poskytnuté objednávateľom prípravnej dokumentácie.

1.3. Celkový opis pamiatky, pamiatkového objektu a jeho technického stavu

Situovanie:

Objekt sa nachádza na ľavej západnej strane Štefánikovej ulice, v blízkosti križovatky s Križkovou ulicou. Z južnej strany susedí s objektom na parcele č. 3479. Západne od skúmaného objektu je situované nádvorie s ihriskom. Podľa ÚZPF budova vznikla pred rokom 1894 a vybudovaná bola v novorenesančnom štýle. Posledné úpravy prebehli v 80. rokoch 20. storočia.

Popis objektu:

Stavba s dvomi nadzemnými a suterénnym podlažím je riešená ako trojtrakt. Pôdorys v tvare lichobežníka s plytkými rizalitmi v severozápadnom a juhozápadnom nároží dosahuje rozmery 16,36 - 18,7 x 16,1 m. Pozdĺžna os je orientovaná v smere sever - juh. Vstup do objektu vedie portálom v osi severnej steny.

Suterén je zaklenutý plytkými výsečovými klenbami a sprístupňuje ho schodisko v severozápadnom rizalite. Miestnosti vo východnom a západnom trakte osvetľujú okná približne štvorcového tvaru s novodobými mrežovými výplňami. Sprístupnené sú zo schodiska a chodby v centrálnej časti stavby.

1. NP je trojtraktové, sprístupnené portálom a schodiskom od severu. Okrem chodby so segmentovou klenbou majú miestnosti ploché stropy. Vo východnom trakte je 5 miestností (učebne a vrátnica) prístupných z chodby, ktoré osvetľujú okná od východu.

V severnom ukončení západného traktu je schodisko na 2. NP a do suterénu vystupujúce pred západnú fasádu formou plytkého rizalitu. Vedľa schodiska sú situované WC a v južnej časti traktu učebne. V juhozápadnej časti dispozície je mladšia jednopodlažná prístavba prístupná od severozápadu.

2. NP je riešené ako trojtrakt s plochými stropmi. Vo východnom trakte je dvojica miestností prístupných zo schodiska a chodby. Severnú miestnosť s krbom osvetľuje dvojica okien vo východnej stene, južnú miestnosť osvetľujú tri okná vo východnej stene.

Schodisko a chodba je osvetlená od západu a severu. V centrálnej časti západného traktu sú situované WC a schodisko do podkrovia. V južnej časti je situovaná riaditeľňa a s ňou susediaca miestnosť s administratívnou funkciou. Z riaditeľne je prístupná loggia s kovovým zábradlím, pod ktorou je strecha prízemnej prístavby so strešným svetlíkom.

Budova má polvalbovú strechu so šablónovou krytinou a strešnými oknami. Cez strechu prestupujú 3 murované komíny.

Exteriér a fasády:

Prístup na parcelu vedie popri severnej fasáde objektu cez novodobú dvojkrídllovú kovovú bránu.

Východná fasáda orientovaná do Štefánikovej ulice je 5-osová členená oblou soklovou rímsou v rozhraní suterénu a 1. NP a profilovanou kordónovou rímsou v rozhraní 1. a 2. NP. Okná suterénu bez šambrán s polodrážkou sú v hladkom sokli pokrytom cementovou omietkou a majú novodobé mrežové výplne. V úrovni 1. NP je 5 okien so štukovými profilovanými šambránami a podokennými rímsami. Nadpražie okien má plytkú vystupujúcu profiláciu. Dvojité okenné výplne sú 4 tabuľkové, s pevným horizontálnym priečnikom. V 2. a 5. osi od juhu sú novodobé kovové mreže. Okná na 2. NP majú profilované šambrány s profilovanými podokennými a nadokennými rímsami nesenými konzolkami. Pod oknom v stredovej osi je kovová konštrukcia slúžiaca na uchytenie vlajky. Plochy fasády medzi oknami sú hladké. Korunná rímsa má profilovanú spodnú časť, nad ktorou je hladký pás. Nad týmto pásom je profilovaná rímsa nesená štukovými volútovými konzolkami.

Severná fasáda je 3-osová, členená profilovanou soklovou, kordónovou a korunnou rímsou s volútovými konzolkami. V osi fasády je na 1. NP situovaný vstupný portál s polkruhovým profilovaným nadpražím vybiehajúcim s profilovaných pätiiek zakončeným vrcholovým klenákom. Po stranách portálu sú pilastre členené rustikou zakončené profilovanou kordónovou rímsou. Pred vstupom sú tri schodiskové stupne. Dvere sú dvojkrídllové, členené kazetami, s nadpražím tvarovaným do formy volského oka. Nad dverami je svetlík členený zvislým pevným stĺpikom. Okrem vstupu nie sú v úrovni 1. NP ďalšie otvory.

V úrovni 2. NP nad portálom je obdĺžnikový okenný otvor členený horizontálnym priečnikom, s profilovanou šambránou a nadokennou rímsou. Po stranách okna sú situované niky polkruhového pôdorysu zaklenuté konchami. Niky majú profilované šambrány a rímasy.

Západná fasáda je 5-osová. V 1. osi od severu v schodiskovom rizalite sú v úrovni 1. NP plechové dvere, nad ktorými je zamrežované okno schodiska s profilovanou šambránou a nadokennou rímsou. Rizalit je členený plytkými pilastrami s profilovanou rímsou v rozhraní 1. a 2. NP. Centrálne časť západnej fasády je 3-osová, s trojicou obdĺžnikových pivničných okien, trojicou zamrežovaných okien 1. NP s profilovanými omietkovými šambránami a podokennými rímsami. V južnej časti fasády je situovaná prízemná prístavba so vstupom a jednoduchým zamrežovaným obdĺžnikovým oknom. V centrálnej časti fasády v úrovni 2. NP je trojica zamrežovaných okien, pričom 2. a 4. os od severu má okrem pevného horizontálneho priečnika aj zvislú pevnú časť. Na 2. NP je v južnej časti situovaná loggia s kovovým zábradlím sprístupnená z miestnosti v južnom ukončení západného traktu.

Farebné riešenie fasád je koncipované s využitím lomenej bielej farby na plných hladkých plochách kombinovanej s olivovozelenou farbou šambrán a ríms. Sokel je v prírodnej sivej farebnosti cementovej omietky.

Stavebno-technický stav:

Interiér objektu je zachovaný, bez zásadných porúch. Na fasádach sú poškodené plochy exteriérovej omietky, s lokálnymi úbytkami hmoty až na murivo. Zachované plochy vykazujú úbytok farebného náteru. Kovové prvky sú poškodené koróziou.

1.4. Fotodokumentácia tvaroslovných a výtvarných prvkov fasád

VÝCHODNÁ FASÁDA

Obr. 1 - Celkový pohľad na východnú fasádu

Obr. 2 - 1. NP - 1. a 2. okno od juhu

Obr. 3 - 1. NP - 3. okno od juhu

Obr. 4 - 1. NP - 4. okno od juhu

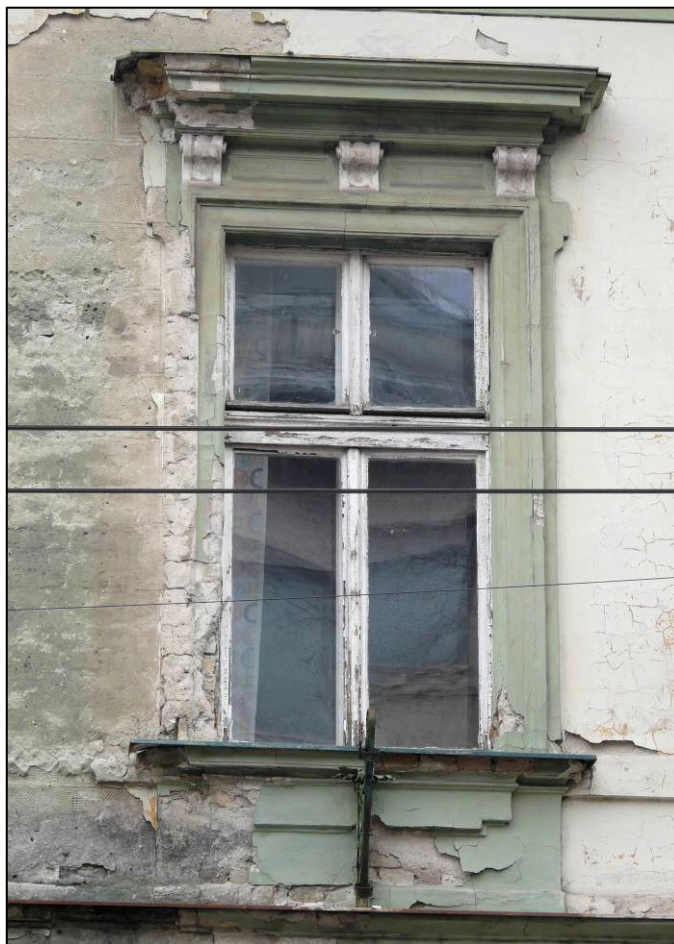
Obr. 5 - 1. NP - 5. okno od juhu

Obr. 6 - 2. NP - 1. okno od juhu

Obr. 7 - 2. NP - 2. okno od juhu

Obr. 8 - 2. NP - 3. okno od juhu

Obr. 9 - 2. NP - stojan na zástavu pod 3. oknom od juhu

Obr. 10 - 2. NP - 4. okno od juhu

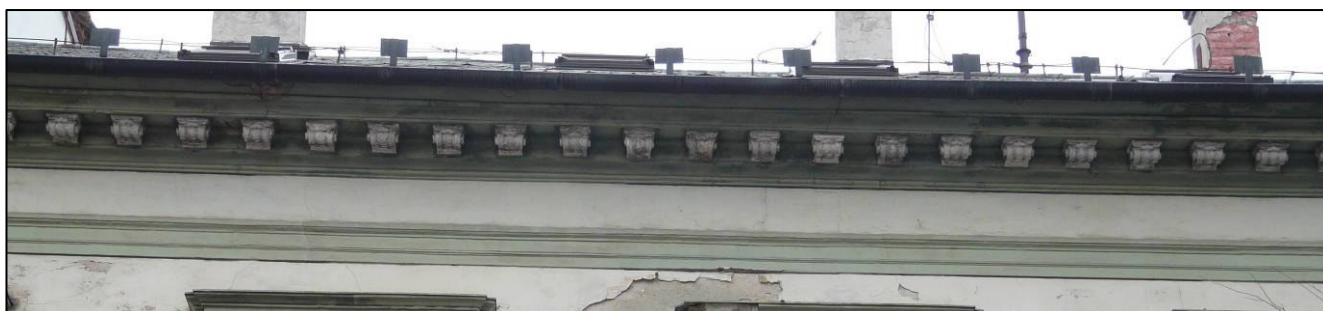

Obr. 12 - detail rímsy medzi 1. a 2. NP

Obr. 11 - 2. NP - 5. okno od juhu

Obr. 13 - detail južnej časti korunnej rímsy

Obr. 14 - detail strednej časti korunnej rímsy

Obr. 15 - detail severnej časti korunnej rímsy

SEVERNÁ FASÁDA

Obr. 16 - východná časť severnej fasády v úrovni 1. NP

Obr. 17 - vstupný portál v strednej časti severnej fasády v úrovni 1. NP

Obr. 18 - pohľad na severnú fasádu v úrovni 2. NP

Obr. 19 - Východná nika v úrovni 2. NP

Obr. 20- okno v strednej časti fasády v úrovni 2. NP

Obr. 21 - západná nika v úrovni 2. NP

Obr. 22- detail východnej časti korunnej rímsy

Obr. 23- detail západnej časti korunnej rímsy

ZÁPADNÁ FASÁDA

Obr. 24- celkový pohľad na západnú fasádu

Obr. 25- detail pätky pilastra SZ rizalitu

Obr. 26- pivničné okná v západnej fasáde

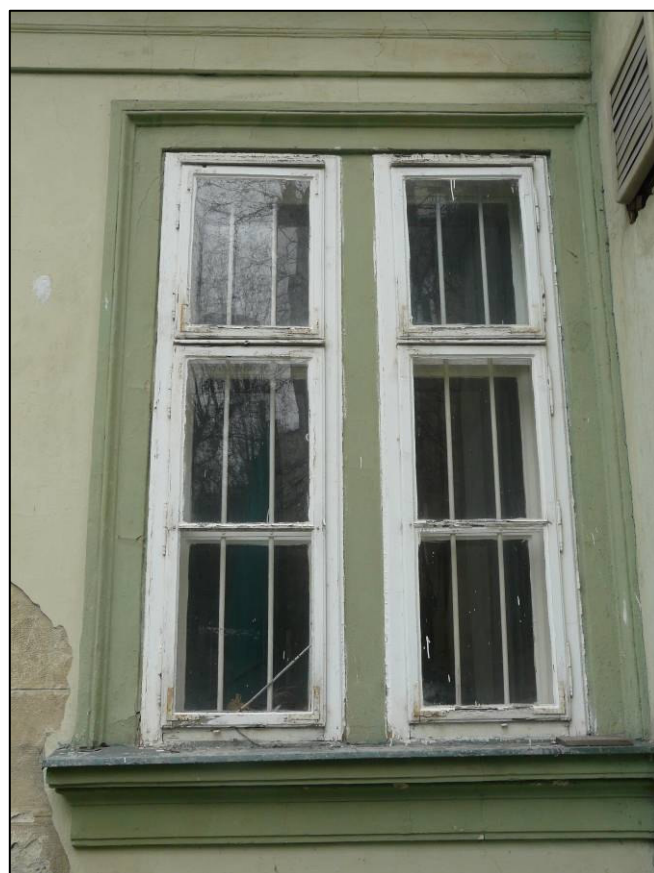
Obr. 27- okno schodiska v SZ rizalite

Obr. 28- 1. okno od severu v úrovni 1. NP

Obr. 29- 2. okno od severu v úrovni 1. NP

Obr. 30- 3. okno od severu v úrovni 1. NP

Obr. 31- 2. okno od severu v úrovni 2. NP

Obr. 32- 3. okno od severu v úrovni 2. NP

Obr. 33- 4. okno od severu
v úrovni 1. NP

Obr. 34- pohľad na loggiu v úrovni 2. NP v juhozápadnom rizalite

Obr. 35- detail dvernej výplne vstupu na loggiu v juhozápadnom rizalitu na 2. NP

Obr. 36- detail severnej časti zábradlia loggie v juhozápadnom rizalite na 2. NP

Obr. 37- detail západnej časti zábradlia loggie v juhozápadnom rizalite na 2. NP

Obr. 38- detail korunnej rímasy severozápadného rizalitu

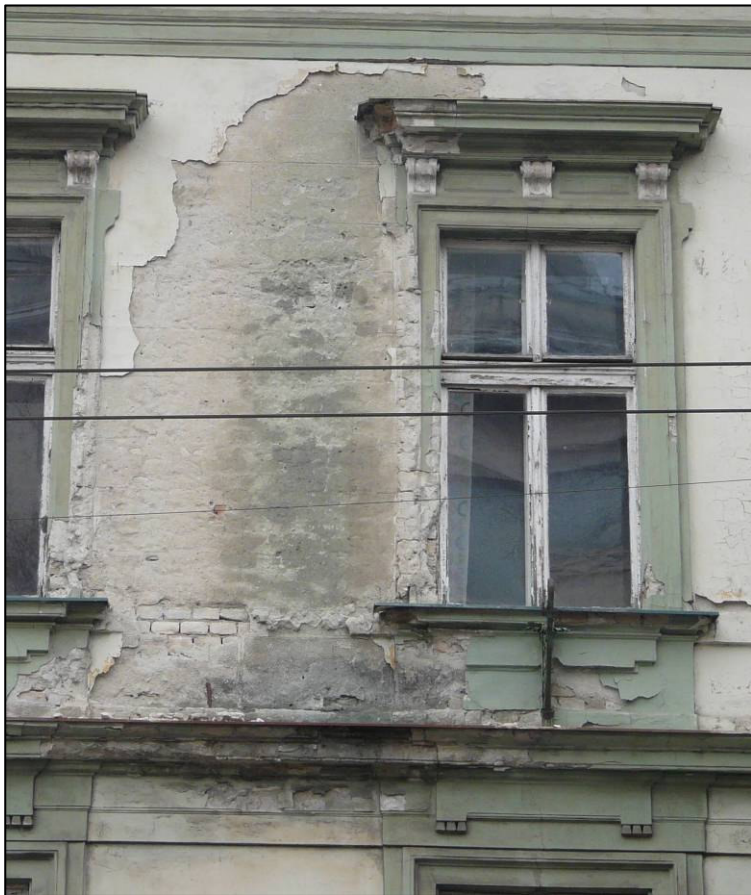
Obr. 39- korunná rímša v strednej časti západnej fasády

Obr. 40- detail korunnej rímasy v strednej časti západnej fasády

1.5 Inventarizačný zoznam sond a nálezových situácií

Nálezová situácia N1	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 1. NP medzi 2. a 3. okennou osou od juhu.
2. popis nálezu	Pod deštruovanou tenkou vrchnou vrstvou omietky sa zachovala staršia povrchová úprava muriva vo forme imitácie kvádrového muriva, resp. obkladu. Jednotlivé "kvádre" majú zahĺbené ložné a styčné škáry. Ich okraje lemuje cca 3 cm široká hladká páska a plocha je upravená pemrlovaním (štokovaním). Plocha tejto omietky je sekundárne diagonálne preškrabaná v súvislosti s nanesením mladšej vrstvy omietky.
3. vyhodnotenie	Omietka imitujúca kvádrové murivo, resp. obklad tvorila primárnu povrchovú úpravu muriva.

Nálezová situácia N2	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 2. NP medzi 2. a 3. okennou osou od juhu.
2. popis nálezu	Pod deštruovanou tenkou vrchnou vrstvou omietky sa zachovala poškodená staršia povrchová úprava muriva vo forme imitácie kvádrového muriva, resp. obkladu rovnako ako na 1. NP.
3. vyhodnotenie	Omietka imitujúca kvádrové murivo, resp. obklad tvorila primárnu povrchovú úpravu muriva.
	

Nálezová situácia N3	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 2. NP, 2. okenná os od juhu
2. popis nálezu	Pri parapete okna sa zistila nasledovná stratigrafia: 1. omietka imitujúca kvádrové murivo, 2. cca 2 mm hrubá drobná omietka s primárnym spráškovatým olivovozeleným náterom, na ňom je mladší okrový náter a dnešná bledoolivovozelená farba plochy steny. Rovnaká stratigrafia sa zachovala aj na kordónovej rímse medzi 1. a 2. NP.
3. vyhodnotenie	Farebné nátery na mladšej vrstve omietky pochádzajú z úprav realizovaných v priebehu 20. storočia

Detail zvyšku farebných vrstiev na parapete

Detail zvyšku farebných vrstiev na kordónovej rímse

Sonda S1	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 1. NP, 2. okno od juhu
2. popis nálezu	Vo viacerých sondách na profilovanej šambráne a nadpraží okna sa zistila nasledovná stratigrafia: - zvyšky práškovitej olivovozelenej farby - okrový náter - súčasná olivovozelená
3. vyhodnotenie	Farebné nátery na mladšej vrstve omietky pochádzajú z úprav realizovaných v priebehu 20. storočia. Nátery prechádzali z profilácií aj na plochu stien.

Sondy na nadpraží okna so zvyškami olivovozeleného náteru

Sonda na šambráne so zvyškami olivovozeleného náteru, tenkej vrstvy omietky a okrového náteru pod súčasným náterom. V susedstve šambrány je pôvodná omietka

Sonda S2	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 2. NP, parapet 3. okna od juhu
2. popis nálezu	Vo viacerých sondách na profilovanom parapete boli zistené fragmenty olivovozeleného a okrového náteru. V dotyku s vystupujúcim zrkadlom v parapete je na ploche steny zachovaná aj pôvodná omietka s imitáciou kvádrovania so zašednutým povrchom. Rovnako zašednutý povrch má profilovaná parapetná rímsa zo štukovej omietky.
3. vyhodnotenie	Sondáž potvrdila plošné monochrómne nátery na mladšej vrstve omietky z 20. storočia.

Sonda S3	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 2. NP, stena medzi 3. a 4. okennou osou od juhu.
2. popis nálezu	V sonde pod vystupujúcim prvkom pokračujúcim od parapetnej rímsy bol zistený spráškovatený olivivizelený náter. Na ňom sú zvyšky podkladového náteru, na ktorom je okrový náter. Tento je prekrytý súčasným bledoolivovozeleným náterom.
3. vyhodnotenie	Sonda doložila plošné monochrómne nátery na mladšej vrstve omietky z 20. storočia.

Sonda S4	
1. situovanie	Východná fasáda v úrovni 2. NP, nadpražie 3. okna od juhu.
2. popis nálezu	Sonda je zložená z viacerých častí. V časti nadokennej rímky boli na stmavnutom pôvodnom povrchu zistené zvyšky spráškovaného olivovozeleného náteru, na ktorom je súčasný náter. V častiach sondy realizovaných na šambráne a v jej susedstve bol na pôvodnom vyhladenom povrchu zistený spráškovaný olivovozelený náter, na ktorom je súčasný náter. Na štukovej volútovej konzole sa zachovali zvyšky bieleho náteru. V susedstve štukovej konzoly bola odkrytá pôvodná úprava vo forme kvádrovania prekrytá tenkou vrstvou drobivej sivej omietky s práškovým olivovozeleným náterom.
3. vyhodnotenie	Sonda doložila plošné monochrómne nátery na mladšej vrstve omietky z 20. storočia.

Časti sondy v nadpraží
okna

Časti sondy pri konzole nesúcej nadokennú rímsu. Vpravo je odkrytá pôvodná omietka

Nálezová situácia N4	
1. situovanie	Východná fasáda, podstrešná rímsa
2. popis nálezu	Podstrešná rímsa je nesená štukovými volútovými konzolami. Pod zvyškami bieleho náteru na hornej hrane konzoly sa zachovali fragmenty okrového náteru.
3. vyhodnotenie	Okrový náter je zrejme pozostatkom staršej farebnej úpravy predchádzajúcej súčasnému farebnému riešeniu.

Nálezová situácia N5	
1. situovanie	Východná časť severnej fasády nad soklovou rímsou.
2. popis nálezu	Pod tenkou vrstvou omietky je odkrytá primárna povrchová úprava vo forme kvádrovania.
3. vyhodnotenie	Kvádrová omietka je primárnou úpravou úpravou z konca 19. storočia. K preomietnutiu došlo pravdepodobne v 1. pol. 20. storočia.

Sonda S5	
1. situovanie	Vstupný portál.
2. popis nálezu	Sondážou na profilácii bola zistená nasledovná situácia: Na pilastroch portálu bola na pôvodnej vyhladenej omietke so stmavnutým povrchom zistená vrstva spráškovateného olivovozeleného náteru. Na ňom je súčasný náter. V rámci profilácie a rímsy nad portálom bol na pôvodnej vyhladenej stmavnutej omietke na zahĺbených častiach profilácie zistený spráškovatený olivovozelený náter. Fragmenty tohoto náteru sa zachovali aj na stene pod kordónovou rímsou. Na bočnej strane profilovaného klenáku portálu bol okrem olivovozeleného zachytený aj okrový náter.
3. vyhodnotenie	Portál mal pôvodne hladkú omietku na profilácii.

Detail sondy na pilastri so stmavnutým pôvodným povrchom a zvyškami olivovozeleného náteru pod súčasným.

Detail farebnosti na okraji klenáku

Sondy na farebnosť na profilácii portálu

Sonda S6	
1. situovanie	Nika vo východnej časti severnej steny v úrovni 2. NP.
2. popis nálezu	Sonda na konche niky odkryla na omietke zvyšky práškovitej olivovozelenej farby. Na nej je súčasná farba.
3. vyhodnotenie	Staršia farebnosť niky bola monochromatická s rovnakou farebnosťou ako zvyšok fasády.

Sonda S7	
1. situovanie	Parapet okna v strednej časti severnej steny v úrovni 2. NP.
2. popis nálezu	V sonde pod oknom bol na omietke zistený okrový náter a na ňom súčasný náter fasády.
3. vyhodnotenie	Existencia okrovej farby ako primárnej naznačuje opravu omietky, kedy zanikla olivovozelená farba.

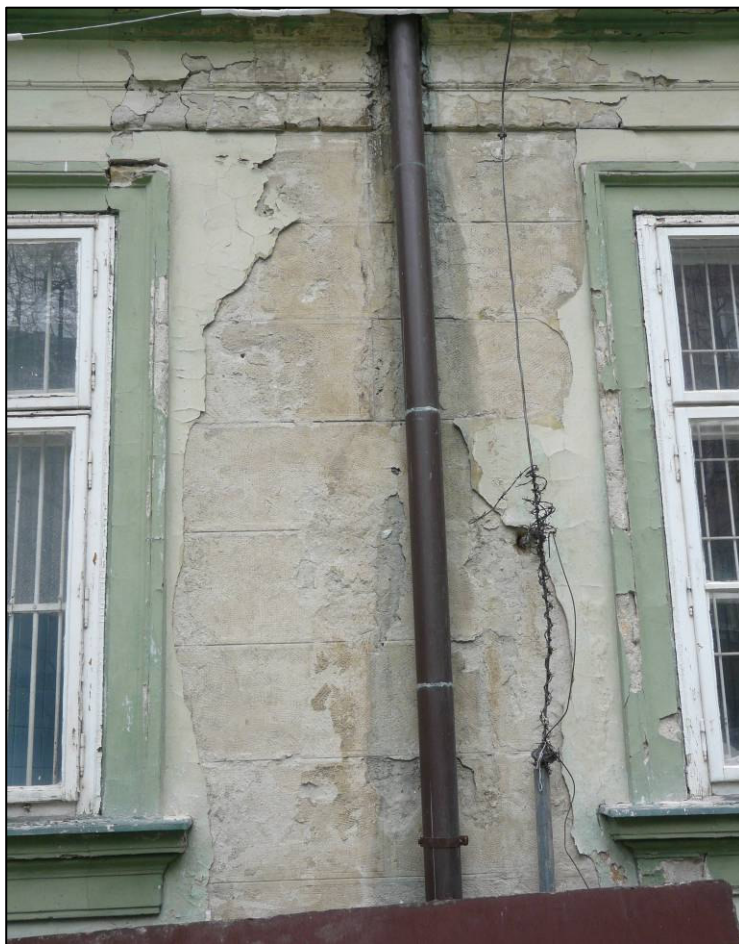
Nálezová situácia N6	
1. situovanie	Severná fasáda v úrovni 2. NP, steny medzi nikami a oknom.
2. popis nálezu	Pod odpadnutou mladšou omietkou sa zachovali zvyšky silno poškodenej pôvodnej kvádrovej úpravy omietky.
3. vyhodnotenie	Kvádrová omietka je primárnou úpravou úpravou z konca 19. storočia. K preomietnutiu došlo pravdepodobne v 1. pol. 20. storočia.

Sonda S8	
1. situovanie	Východná časť severnej fasády v úrovni korunnej rímsy.
2. popis nálezu	Sonda na korunnú rímsu so štukovými konzolkami. Konzolky majú zachované zvyšky okrovej farebnosti. Na omietke sú fragmenty práškovej olivovozelenej farby a zvyšky okrového náteru. Na hladkom páse pod profilovanou korunnou rímsou sa zachovali zvyšky olivivizelenej a mladšej okrovej farby. Spodná časť profilácie rímsy je v strednej časti premodelovaná a tu sa ako primárna náterová vrstva ukazuje okrová farba.
3. vyhodnotenie	Sondáž doložila monochrómnu úpravu fasád a úpravu strednej časti rímsy v priebehu 20. storočia.

Nálezová situácia N7	
1. situovanie	Západná fasáda v úrovni 1. a 2. NP medzi 2. - 4. okennou osou od severu.
2. popis nálezu	Pod odpadnutou mladšou omietkou sa zachovali zvyšky poškodenej pôvodnej kvádrovej úpravy omietky.
3. vyhodnotenie	Kvádrová omietka je primárnou úpravou úpravou z konca 19. storočia. K preomietnutiu došlo pravdepodobne v 1. pol. 20. storočia.

Detail pôvodnej omietky medzi 2.a 3. okennou osou od severu

Detail pôvodnej omietky medzi 3. a 4. okennou osou od severu

1.6. Analýza vývoja fasád kultúrnej pamiatky

1. etapa: pred rokom 1894

V tejto etape bol vybudovaný dodnes stojaci dom v novorenesančnom štýle. Okná, rímsy a celkové stvárnenie fasády využilo prvky renesančného tvaroslovia, ktoré sa v rôznej miere poškodenia zachovali doteraz. Plocha stien bola stvárnena vo forme pravidelného kvádrového muriva. Kvádre mali hladké okraje s pemrlovanou vnútornou plochou. Šambrány okien, portál a rímsy boli stvárnene v omietke so štukovými detailami konzoliek okenných ríms a konzol korunnej rímsy. Na základe nálezov možno predpokladať, že fasáda mala farebnosť pieskovej omietky. Farebný náter omietky súvisiaci s touto etapou nebol zistený.

2. etapa: pravdepodobne v priebehu 1. polovice 20. storočia

Pri tejto úprave došlo ku preomietnutiu kvádrovej výzdoby fasád tenkou vrstvou omietky. Novorenesančné tvaroslovie zostalo ponechané. Na základe sondáže je možné predpokladať celoplošné premaľovanie fasád olivovozelenou farbou, ktorá sa však vzhľadom na spráškovatenie nezachovala všade. Na štukových prvkoch konzol okenných ríms a na konzolách korunnej rímsy sa tento náter nezachoval.

3. etapa: pravdepodobne v priebehu 2. polovice 20. storočia

Pri tejto úprave došlo ku plošnému premaľovaniu fasád okrovou farbou. S premaľovaním súvisela aj čiarková úprava časti korunnej rímsy severnej fasády. Niekedy v tomto období zrejme došlo ku prízemnej prístavbe k juhozápadnému rizalitu s loggiou. V neskoršom období dostal objekt farebné riešenie fasád zachované do súčasnosti.

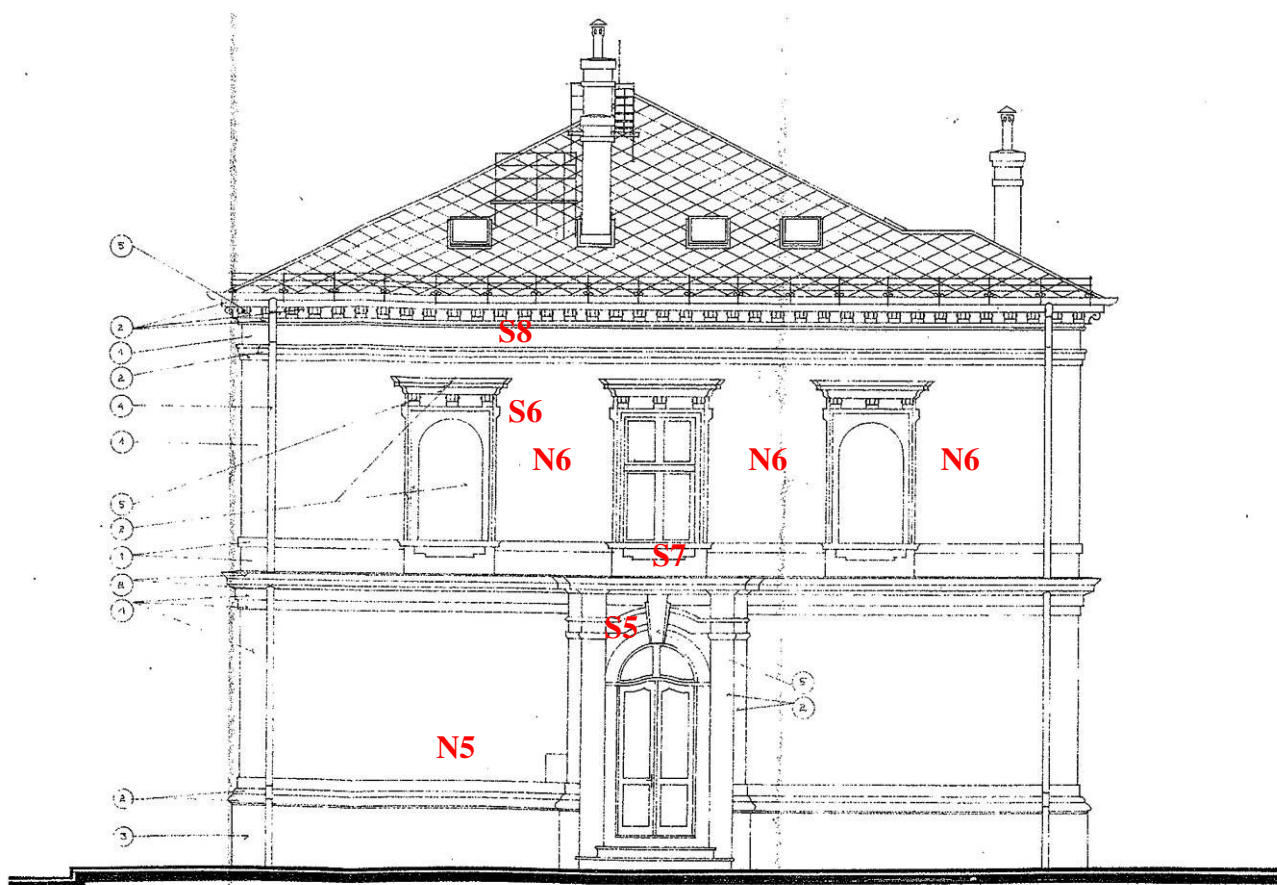
Prílohy:

Rozhodnutie KPÚ Bratislava

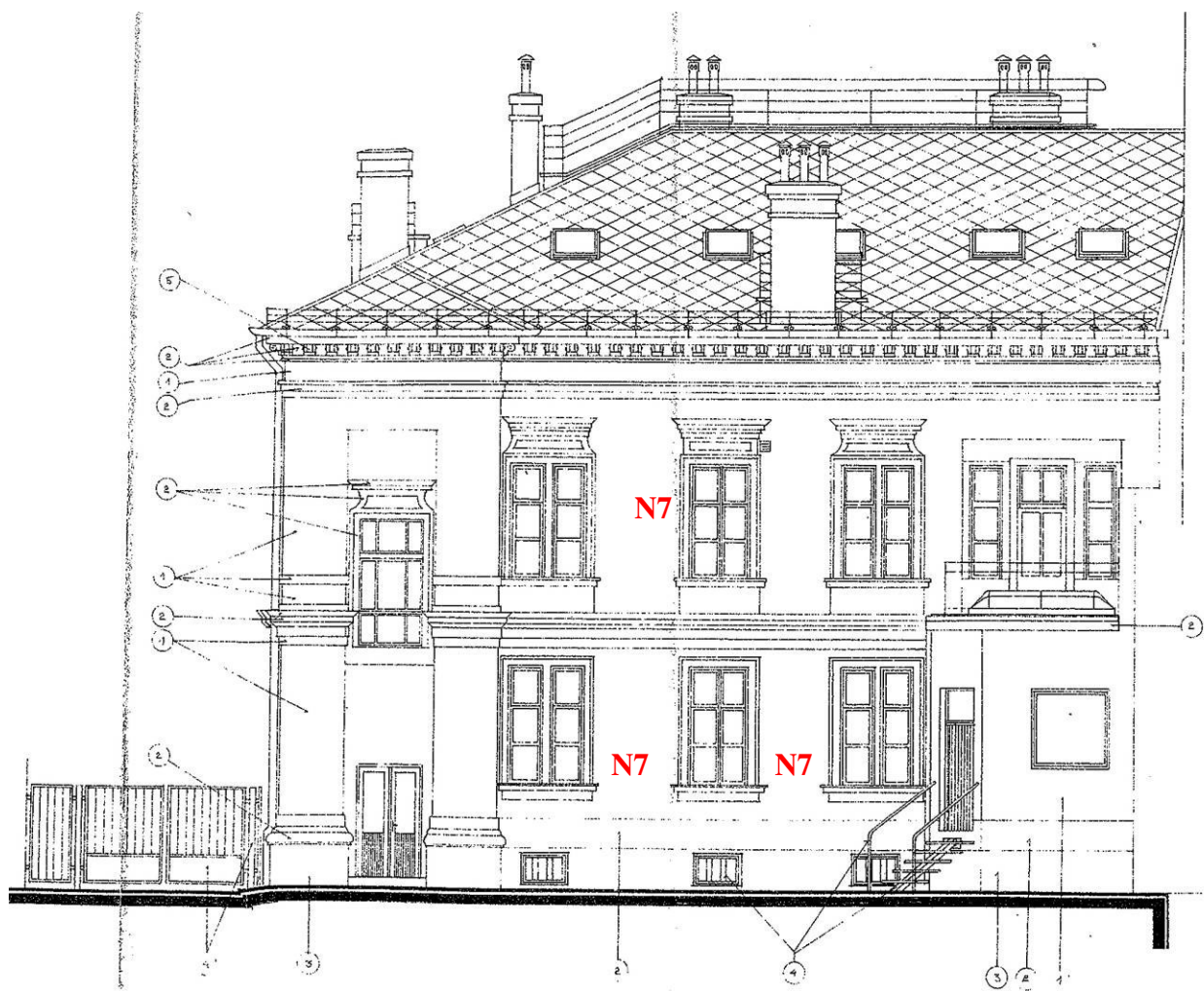
Kópia z katastrálnej mapy

Východná fasáda s vyznačením sond a nálezových situácií

Severná fasáda s vyznačením sond a nálezových situácií

Západná fasáda s vyznačením náleзовých situácií